

ČUMIDLO A FUJTAJBLÍCI

S HRADNÍM
TAJEMSTVÍM

Hynek Klimek

bambóok

Ilustrace
Zdeňka Študlarová

© Grada Publishing, a.s., 2019
text © Hynek Klimek, 2019
illustrations © Zdeňka Študlarová, 2019

JAK TO VŠECHNO ZAČALO

Čumidla jsou velice užitečná a lidem prospěšná strašidla. Dohlízejí na lidi a dbají na to, aby nedělali, co se dělat nemá. Pokud někoho takového uvidí, přiblíží se k němu a začnou se na něj upřeně dívat, zkrátka čumět. Jistě není zapotřebí dodávat, jak je nepříjemné, jestliže zjistíte, že vás někdo pozoruje při něčem, o čem sami víte, že byste to dělat neměli.

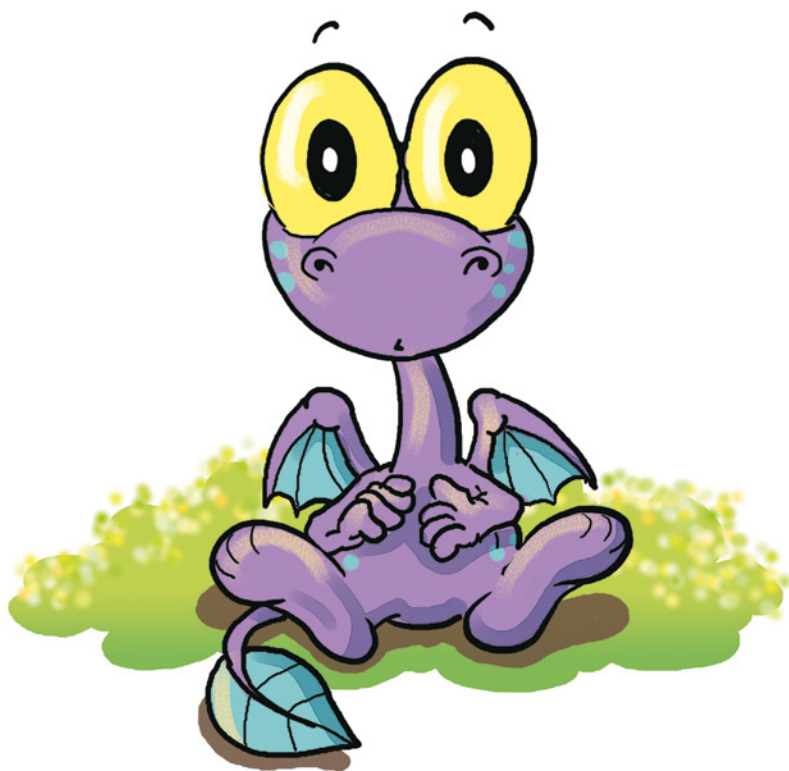
Určitě si dokážete snadno představit, jak je zneklidňující, když vás při něčem takovém někdo pozoruje, a v případě čumidla navíc cosi podobného malému dráčkovi s velikánskýma vykulenýma očima. Upírá je na vás a čumí a čumí.

Nevíte, co čumidlo provede anebo může provést, až usoudí, že se už načumělo dost a k ničemu to nevede. I těm nejotrlejším jistě zanedlouho dojde odvaha pokračovat v tom, co způsobilo, že na ně tajemné stvoření kvůli tomu upírá své velikánské vykulené oči. A zahnat se nedá. Pokud se najde někdo natolik odvážný, či spíše nerozvážený, že se pokusí k čumidlu přiblížit, vzdálí se pozpátku o stejnou vzdálenost a vytrvale čumí dál.

A ještě ke všemu se může stát, zejména pokud jste dělali něco závažnějšího, že až vás opustí odvaha setrvat na

místě, neodbytné čumidlo vás při vašem ústupu bude následovat. Třeba i do domu či jiného obydlí, i do hostince, do hotelu anebo do auta, autobusu nebo vlaku a v klíčovém momentu, když za sebou chcete zabouchnout dveře, ho neuvídíte, protože jako každé jiné strašidlo se dokáže udělat na čas neviditelným. Uvidíte ho potom, až když samo bude chtít, a pravděpodobně v naprosto nevhodném momentu pro vás, kdy ho spolu s vámi spatří i jiní. Těžko vám uvěří, že na vás čumidlo čumí jen tak pro nic za nic.

Umějí mluvit, ale využívají to jen výjimečně, když vy-
pozorují, že ten, na koho čumí, je natolik nechápavý, že mu je třeba objasnit, proč to dělají, případně když usoudí, že je jiný závažný důvod, aby s nějakým člověkem promluvila. Vzhledem ke své velikosti mají hlásek podobný dětskému, což osloveným lidem obvykle způsobí další

nečekané překvapení. Žádnou pevnou stravu nepotřebují. Sytí se úzkostí, strachem a obavami těch, na které se začuměla.

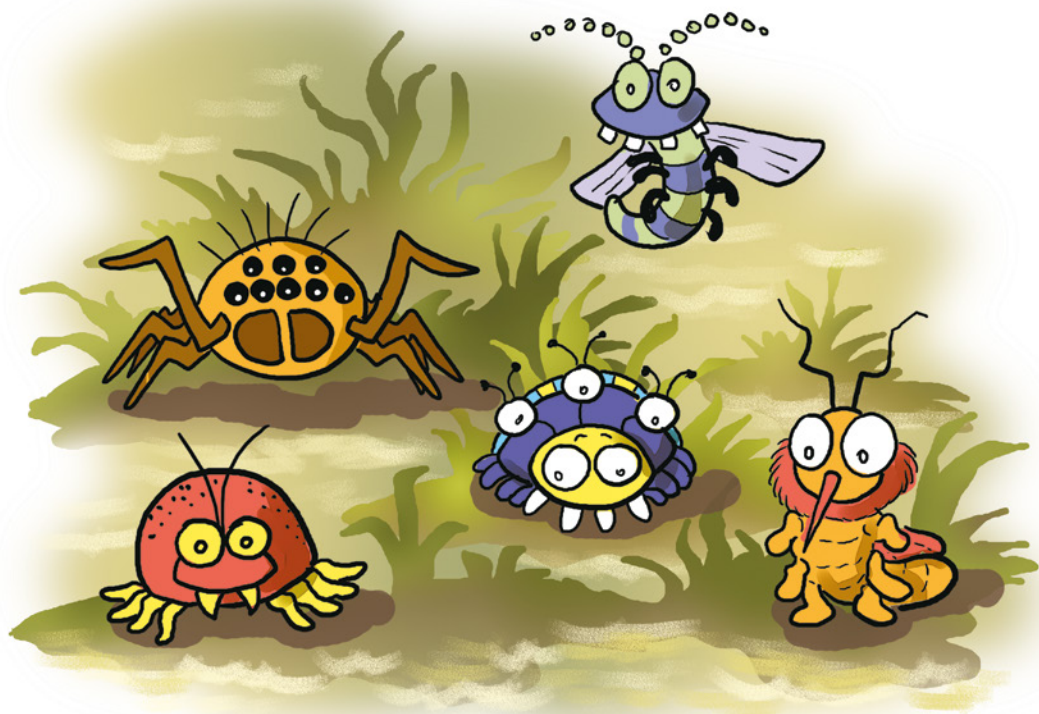
Jedno z takových čumidel sídlí od dávných časů na šumavské hoře Javorník. Svě si s ním a jeho potomkem užila skupina školáků, kteří tady byli na škole v přírodě. Nutno uvést, že se jim to stalo zcela po zásluze, protože čtveřice děvčat se rozhodla podvádět při bojové hře.

Zájmu čumidla nemohla uniknout ani trojice kluků, z nichž jeden vyslechl, o čem se spolužačky domlouvají. S kamarády ze třídy se dohodl, že si na ně na cestě lesíkem za tmy počíhají a v prostěradlech je vystraší jako duchové. Jenomže nikdo z nich netušil a ani tušit nemohl, že je pozoruje čumidlo. A protože správně usoudilo, že obě skupinky dělají něco, co se dělat nemá, dokonale všech sedm nezdárníků vyděsilo.

Pořádným leknutím to odskákal i mladý učitel, kterého posléze ovšem uklidnilo, že strašidelné čumidlo nespátril přičiněním náhody jen on, ale viděla ho i řada dalších. Proto ho opustila trýznivá myšlenka, že se patrně zbláznil.

Čumidlo následně usoudilo, že nezbedné žáky je potřeba sledovat a v případě potřeby na ně čumět i dál, a tak se zdvojilo. Patřilo totiž mezi hrstku nejstarších čumidel, která to mohou udělat. Množí se ale jen velmi nerada, a tak to dělají jen zcela výjimečně. Javornické čumidlo ovšem usoudilo, že tentokrát je to nezbytně potřeba, a proto to udělalo.

Nové čumidlo, které podědilo veškeré jeho vědomosti kromě vzpomínek, poté jeho rodič vyslal se školáky do Prahy na Vinohrady, odkud na školu v přírodě přijeli.

Odjelo autobusem s nimi, a také s fujtajblíky, které mu rodič doporučil vzít si s sebou pro případnou potřebu.

Fujtajblíci jsou zvláštním druhem strašidel, podobají se broukům, jichž se většina lidí štítí. Vypadají jako cosi mezi sviluškou, škvorem a červem. Dokáží se ale zvětšovat a pár jedinců z nich až do lidské velikosti. To ovšem dělávají jen tehdy, když někdo z lidí vstoupí do mokřadu, ve kterém na úpatí Javorníku žijí, anebo když jim to přikáže strašidlo, jemuž slouží. Mají malé hlavy a málo rozumu, a tak se jinými strašidly dají bez odporu ovládat.

Co se dělo na Javorníku, cestou autobusem a později v Praze a co v ní čumidlo a fujtajblíci prováděli, je podrobně zaznamenáno v knížce Čumidlo a fujtajblíci se školáky, na kterou toto vyprávění volně navazuje.

JAK SE NEZKUŠENÉ ČUMIDLO VRÁTILO K RODIČI

Podstatné je, že nezkušené nové čumidlo se při poznání života ve velkoměstě zhrozilo, že by se muselo učumět a přitom by toho stejně moc nesvedlo. Podle vlastního úsudku by totiž nezvládlo čumět ani na zlomek z toho, na co by čumět asi mělo, pokud by mělo dodržet, že má čumět vždycky, když někdo dělá něco nepatřičného. K dovršení všeho by správné počínání od nesprávného v mnoha případech ani nedovedlo rozeznat. Z poznání nezvládnutelnosti zadaného úkolu začalo být úplně zdrcené.

Mladý učitel, který se rozhodl uchránit od něj školu, aby v ní nenadělalo zmatek, se s ním domluvil, že ho odveze zpátky na Javorník. Slíbil mu, že na školáky, kvůli kterým ho rodič zplodil, bude bedlivě dohlížet místo něj on sám. Byl přesvědčený, že jeho rodiči vysvětlí a jistě se s ním domluví, že by se čumidlo začátečník mělo nejprve zaučit v nějakém menším místě, než je Praha.

Když se na Javorníku mladému čumidlu, ještě otřesenému ze zážitku z Prahy, podařilo přivolat svého rodiče,

ten nejprve zkoprněl, že se potomek vrátil. Než se však stačil rozzlobit, učitel mu s rozvahou a s pádnými argumenty vysvětlil důvod. Roztřeseným hláskem se poté připojil čumidlí potomek s líčením svého šokujícího poznání velkoměsta.

Rodič ho však záhy přerušil, pochopil, že udělal chybu, když mladé čumidlo nerozvážně pověřil tak těžkým úkolem. Povzdechl si, že ani kdysi královská města zřejmě už nejsou taková, jaká bývala za starých dobrých časů, v minulých staletích v dobách panování králů.

Jak učitel později zjistil, starousedlé javornické čumidlo se steskem vzpomínalo i na ještě dávnější dobu, včetně raného středověku a pravěku. Poslední více než dvě staletí prožilo již výhradně jen na Javorníku a v jeho těsném okolí, a tak se o změnách v lidské společnosti dozvíдалo jen zřídka, převážně z doslechu, a přitom navíc mnohdy ještě zkresleně. Jak učiteli nezamlčelo, moc se o to ale ani nezajímalo. Ve svém rajonu si své úkoly plnilo svědomitě, což mu ke spokojenosti stačilo.

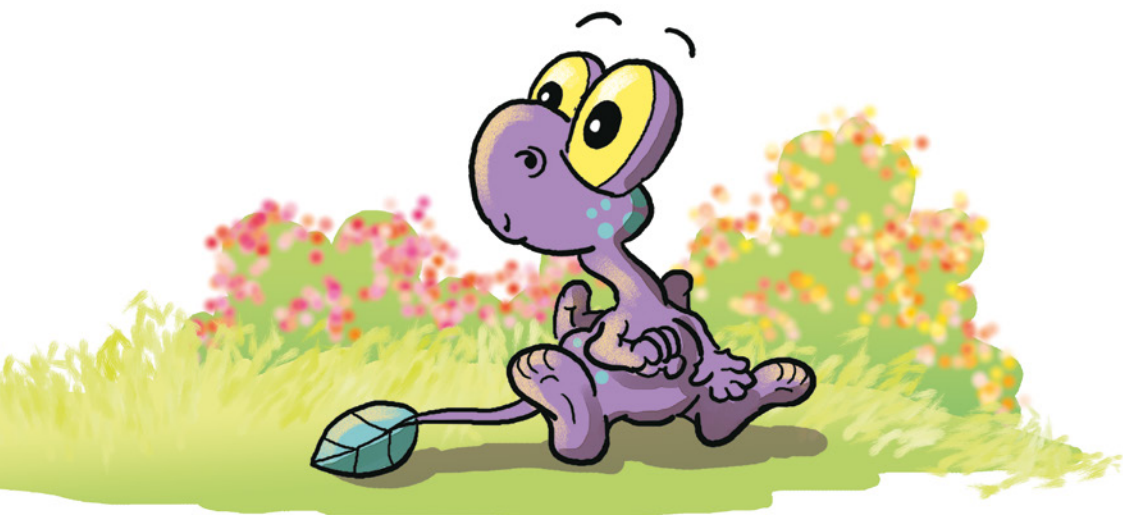

Když se nyní po návratu nezkušeného čumidla na Javorník loučili, starousedlé čumidlo učiteli vřele poděkovalo, že se o jeho potomka postaral a dovezl mu ho zpátky na Šumavu. Jeho potomek si s úlevou oddechl, že to pro něj dopadlo, jak nejlépe mohlo, a čeká na něj tedy nová a nepochybně radostnější etapa jeho bytí.

A učitel si mohl oddechnout, že jeden ze záměrů, se kterým s čumidlem podstoupil cestu na Javorník, je splněn. Ke své velké radosti se ale dočkal splnění i druhého cíle, jehož u starého čumidla toužil dosáhnout.

Velice totiž stál o to, aby mu vyprávělo o svých zážitcích z časů, které se již staly dávnou historií. Vždyť prastaré čumidlo patrně mohlo znát historické události, které by mohly obohatit učebnice dějepisu. A čumidlo, vděčné, že učitel pomohl jeho potomkovi, mu vyprávění svých vzpomínek na dávné časy za odměnu slíbilo.

Domluvili se, že se setkají v létě, až učitel o prázdninách přijede se školáky na letní tábor. Do Prahy se poté vracel ve veselé náladě, s hlavou plnou báječných představ.

JAK STARÉ ČUMIDLO ROZHODLO O POTOMKOVĚ

Jakmile auto s učitelem zmizelo oběma čumidlům z očí, starší z nich se starostlivě zahledělo na svého potomka. Ne kvůli tomu, že by zrovna dělal, co se dělat nemá, ale když teď spolu osaměli, naplno mu došlo, že je jeho nena-dálým návratem zaskočené a musí si pořádně promyslet, co s ním.

Nechat si ho u sebe, aby mu na Javorníku dělalo pomocníka, to by bylo proti čumidlím zásadám a ani to nepotřebovalo. Vždyť ve svém rajónu si bohatě vystačilo samo. Tak to od prvopočátku bylo u všech čumidel a ono přece nemohlo dělat něco, co dělat nemá, když bylo na světě právě kvůli tomu, aby v takových případech zasáhlo.

Také mladé čumidlo upřeně hledělo na svého rodiče, a protože čas ubíhal a on stále jen vytrvale hleděl na něj, déle už nevydrželo čekat, až se konečně stane něco dalšího, a přerušilo dlouhé mlčení.

„Proč nic neříkáš?“ otázalo se.

„Protože přemýšlím, tak mě neruš!“ dostalo úsečnou odpověď.

Potom se čas zase vlekl a vlekl a mladého čumidla se začala zmocňovat nejistota, co asi má jeho rodič v úmyslu, když na něj nepřetržitě upírá své velikánské oči a přitom nic neříká. Rostlo v něm napětí, až to už dál nevydrželo a příkaz rodiče porušilo.

„O čem přemýšlíš tak dlouho?“ chtělo vědět.

„No o čem asi? O tobě! Co s tebou, když ses vrátilo,“ odvětil mu rodič.

Zprvu podrážděný tón jeho hlasu se ale v závěru odpovědi zmírnil.

„A co se mnou tedy bude?“ následovala vzápětí nová otázka.

„No co? O tom právě přemýšlím. Tady se mnou zůstat nemůžeš. To by nešlo, čumidla nikdy nikde nejsou dvě pohromadě, a když, tak jenom na krátkou dobu, kdy je to nezbytné, a to v tvém případě už není.“

Co jsem ti mělo ze svých vědomostí předat, jsem ti předalo, už když jsem tě zplodilo. Vysvětlilo jsem ti, k čemu se dají využít fujtajblíci a kde je najdeš. Potom jsem tě také ještě poučilo, co a jak máš dělat, když jsem ti předalo tu skupinu nezbednic a nezbedníků, se kterými jsi pak odcestovalo tím povozem, který je odtud odvezl. Myslelo jsem, že dál se už o tebe nebudu muset starat. A teď je všechno jinak.

Pravdou je, že na tom mám svou vinu. Nenapadlo mě, že lidé nikdy nejsou spokojení s tím, co mají, a pořád hledají a vymýšlejí nějaké novoty. Ve městech už to může být docela jiné než za starých dobrých časů. Pár z nich

jsem poznalo, když jsem se do nich dostalo s karavanami soumarů, převážejícími sůl a další zboží, kde jsem čumělo na jejich nezvedené průvodce. To už je ale několik set let, jak jsem zjistilo z toho, co jsi mi vyprávělo a co mi o Praze pověděl učitel. Lidé to již všechno přeonačili. Teď bych se v tom, co se tam děje, už nevyznalo ani já a být bych tam nechtělo.

Takže jsem nyní přemýšlelo, jestli tě mám poslat do Stachů, nebo do Vacova, anebo do Kašperských Hor. Není to tam odtud daleko, a tak bychom se mohli čas od času setkat, abych ti poradilo, s čím by bylo třeba. Ale rozmyslelo jsem si, že nejlepší bude, když to uděláme ještě jinak. Nejdřív si tě nechám úplně poblíž a na nějakou dobu ti svěřím kousek svého rajónu, abych mohlo dohlédnout,

jak si vedeš, a rovnou ti poradit, kdybys něco nezvládalo nebo dělalo špatně.

Tady na úbočí, nedaleko od mokřadu, kde jsi bylo pro fujtajblíky, je Rohanov, a myslím, že na zacvičení to tam pro tebe bude nejvhodnější. Je tam penzion, do něhož takové povozy, kterým jsi už cestovalo, vozí školáky stejně jako sem do hotelu. Bývají tam vždycky několik dní i s těmi dospělými, kteří přijíždějí s nimi a dávají na ně pozor, ale ne vždy tak, jak by měli. To přece znáš už odtud. A tak na ně budeš dohlížet i ty. Už víš, jak na to, a myslím, že se tam dokonale zacvičíš,“ uzavřelo zkušené čumidlo svou promluvu.

⁺ JAK MLADÉ ČUMIDLO ZAMÍŘILO DO PENZIONU

Staré čumidlo rozhodlo nejen o potomkovi, ale i o fujtajblících, které si z Prahy dovezl zpátky na Javorník. Mínilo, že v nejbližší době je v Rohanově nebude potřebovat. Proto tedy bude nejlepší, když mu je teď potomek nechá, i s hedvábným šátkem, ve kterém fujtajblíci byli. Ono je co nejdřív odnese zpátky do jejich domovského mokřadu a pustí je.

Mladému čumidlu by to teď zkomplikovalo cestu do jeho působiště, kdyby nejprve muselo dopravit fujtajblíky k úpatí vrchu a potom se odtud vracet zpátky nahoru. Bude tedy lepší, když nyní půjde rovnou tam, kam má určeno, a zapamatuje si cestu.

Kdyby se pak ukázalo, že fujtalblíky bude potřebovat, může pro ně přece do mokřadu, který už zná, kdykoliv snadno dojít a vzít si jich znovu tolik, kolik uzná za vhodné.

Hedvábný šátek, který potomkovi půjčilo, aby měl fujtajblíky v čem přechovávat, si staré čumidlo chtělo po vypuštění fujtablíků opět uložit v dutině starého stromu, a pokud možno už natrvalo. Mívávalo ho tam schovaný jako památku na jednu babičku, která mu ho dala za

odměnu za to, že jí svým čuměním napravilo do té doby neposlušného vnuka.

Potomkovi slíbilo, že když bude potřebovat znovu si opatřit fujtajblíky, dá mu na ně namísto šátku vlněnou šálu, kterou našlo v lese, kde ji asi ztratil nějaký běžkař a potom ji v těch místech zřejmě již nehledal. Než si ji poctivé čumidlo odneslo a uschovalo v dutině stromu, kde mívalo šátek, který tam nyní hodlalo vrátit, nechalo ji několik dnů viset přehozenou na větvi stromu u běžkařské stopy. Zůstala tam, a tak se ji nerozpakovalo odnést.

Mladému čumidlu vysvětlilo, že do Rohanova míří z Javorníku silnice vedoucí dolů z kopce, a řeklo mu, kudy se dostane k penzionu. Mínilo, že by tam mělo vyrazit hned jak se rozejdou. Slíbilo, že hned zítra se tam za ním vypraví, aby zjistilo, jak se zabydlelo, a ujistilo se, že je všechno v pořádku.

„Cesta tam vede přes Bošice a Lhotu nad Rohanovem, ale tam se nezdržuj, a pokud potkáš někoho z lidí, vůbec si ho nevšímej. Ne aby tě napadlo se mu zviditelnit, i když si třeba budeš myslet, že by si zasloužil, abys na něj čumělo! Jedině snad v tom případě, kdyby některý z nich zrovna dělal nějaké nepřístojnosti. Třeba kdyby lámal z nějakého stromu větve, ne ty suché, anebo pohodil nějaký odpad.

Jenomže třeba u ohryzku z jablka nevadí, když ho někdo nechá někde v přírodě, kde není na očích. Tak to zatím raději nech všechno být, co ve spojení s lidmi uvidíš, než si ozřejmíš, co z toho je správné a co ne, a zacvičíš se v tom. V lidském chování se zatím vůbec nevyznáš

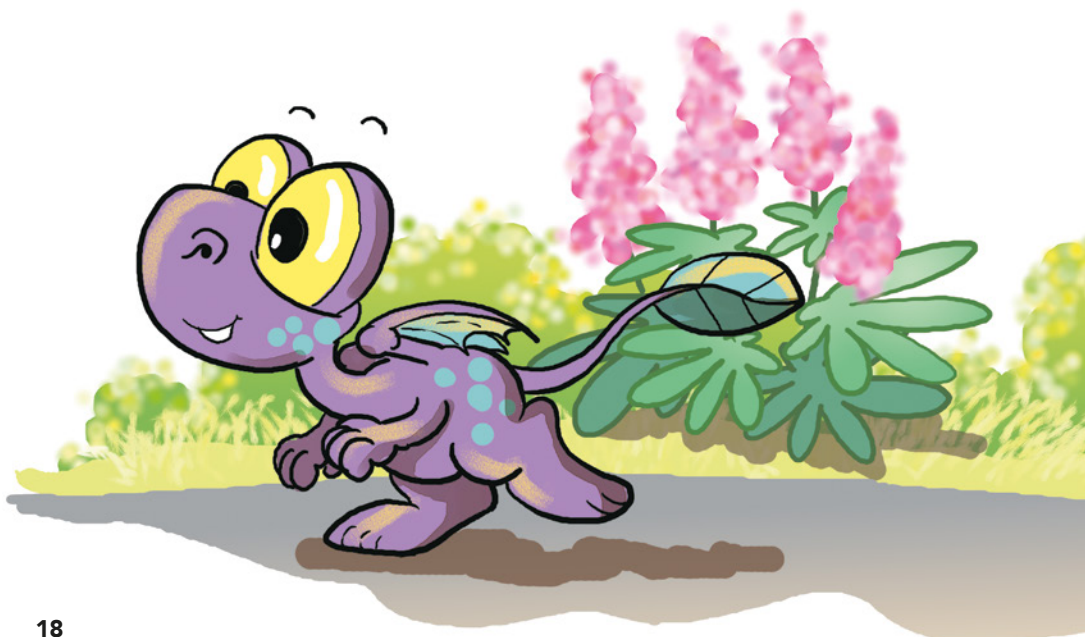

a nějaký čas ti bude trvat, než se zaučíš, co je v jejich konání běžné, a kdy naopak dělají právě to, co dělat nemají.

U školáků, kteří budou v penzionu, to budeš mít snadnější. Když si nebudeš jisté, můžeš to poznat z řeči dospělých anebo vyzorovat z jejich reakce, pokud něco nebude v pořádku. Jestliže to i tobě bude připadat špatné, tak se provinilcům zviditelni a zakroč. Ale jestliže o tom jen uslyšíš a samo jsi to nevidělo, nech to být. I dospělí se mohou mýlit a pokaždé nemusejí mít pravdu," nabádalo potomka.

Na závěr mu potom ještě zopakovalo to, co považovalo za nejdůležitější k plnění úkolů, které každé správné čumidlo má plnit. A obzvlášť zdůraznilo čumění.

„Používej své oči tak dokonale, jak je dokážeme užívat jen my, nedokáže to nikdo jiný na celém světě – ani ptáci, ani hmyz, ani zvířata, ani ryby či kdokoliv další, natož lidé. Ti si sice pro své dívání vymysleli různá pojmenování, ale zdaleka tak dobře jako my využívat své oči neumějí.

Přítom lidé svoje používání zraku rozlišují na dívání se, hledění, koukání, zírání, civění, čučení, vejrání, upírání očí, těkání očima, vrhání pohledu, zahledění se a mají pro to ještě i mnohé další výrazy. O dlouze zahleděných někdy někteří říkají, že čumí. To je ale nesprávně a je to směšné. Lidé čumět neumějí.

Správně, dokonale a hlavně účinně čumět umíme jenom my, čumidla. Jenom nám to bylo dáno. A právě od toho jsme na světě, a abychom tu nebyli jen tak pro nic za nic, musíme tuhle svou schopnost dobře využívat. Tak nám to je od prvopočátku naší existence určeno,“ poučilo potomka.

Mladé čumidlo to pozorně vyslechlo, nic nenamítalo, a jak mu rodič určil, vydalo se k Rohanovu. Cestou minulo postupně tři kolemjdoucí, kteří ho ale neviděli, protože jako každé jiné strašidlo pro ně bylo neviditelné, když nemělo důvod ani zájem se jim ukázat. Nic, co by podle čumidla neměli dělat, nedělali, a tak netušili, a ani nemohli tušit, s čím se právě mívá. K cíli cesty tak mladé čumidlo dorazilo bez jakéhokoliv rušivého zážitku.

